

Gençlerin Gelişiminde ve Madde Kullanımlarını Önlemede Gençlik Merkezlerinin Rolü

• Doç. Dr. İbrahim CILGA

Hacettepe Üniversitesi) Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Öğretim Üyesi

Özet

Bu yazıda gençlerin madde bağımlılığından korunmasında gençlik merkezlerinin rolü ele alınmıştır.

Gençlerin madde kullanımını önlemek için ortak amaç ve hedefler belirlenmelidir. Ulusal eylem planı kapsamında, gençleri odak olacak aktiviteler aynı anlayış ve ölçütlerle geliştirilmelidir.

Gençlik Merkezleri örneğinde gerçekleştirilecek çalışmalar katılımcı, gelişmeye dönük ve başarılı bir anlayışı temel almalıdır.

Gençlere; katkıda bulunma, açık iletişim ve diyalog, ortak çalışmalar yapma, genç, aile ve toplum arasında etkili bağlar kurma, gençlerle beraber merkezden kente yayılan aktivite programları geliştirme, nitelikli insan olarak gençleri yetiştirme, sorun çözme becerisini geliştirme ve madde bağımlılığı alanında koruyucu önleyici bilimsel çalışmalar yapmak temel ilkeler olmalıdır.

Anahtar kelimeler; "Madde Bağımlılığı", "Gençlik Merkezi", "Gençlerle Çalışma".

Summary

This study mainly focuses on the role of youth centers in prevention of drug addiction in youth.

In order to prevent drug addiction in youth, national intentions and goals should be well determined. Activities that will be developed for youth should be built on concepts and parameters within the scope of a National Action Plan.

In the case of Youth Centers, Participate, progressive and peaceful understanding should be based on all activities.

Clear communication, team working, setting up effective interactions between young, family and society, contribution, acting in improvement of youth center oriented activities that will contribute to vibrant areas with other young people, bringing up youth as qualified human being, improving problem solving capabilities and performing protective and preventive scientific studies against drug addiction should contribute to fundamentals for youth in youth centers

Key Words; Drug addiction, Youth Center, Youth Work.

GİRİŞ

İllerde gençler için geliştirici ve sağlıklı hizmetler ağı oluşturmaya katkıda bulunmak, her ortamda gençlerin zihinsel, bedensel, ruhsal, sosyal ve sanatsal açılardan gelişme ve yetişmesine olanak hazırlamak merkezde okulda, ailede ve kentte gençler için etkili iletişim ortamları hazırlamak düşüncesi çalışmaların ortak noktasıdır. Tüm ortamlarda ve gençlik merkezlerinde ortak anlayışla ve ölçülerde yeni programlar hazırlamak, aktiviteler düzenlemek için bu etkileşim olumlu sonuçlar çıkarılmasına olanak sağlarsa, bu tür çalışmalar hedefine ulaşmış olur. Bugüne kadar yapılan çalışmaları yeni anlayışlarla geliştirebilirsek, gençlerden sorumlu yönetici ve eğiticiler olarak; sorumluluklarımızı yerine getirmiş oluruz.

ORTAK AMAÇLAR

Gençlerin madde kullanımını önlemek için yapılacak etkinliklerin organizasyonunda ortak amaçlar şunlar olmalıdır :

1. Gençlerin, gençlik merkezi yaşamı içinde etkililiğini sağlamak, aile arkadaş ve sosyal çevredeki yaşamı üzerinde gencin belirleyici olmasına yardımcı olmak,
2. Gençlerin kendi yaşam ve yaşam kaynakları üzerinde denetim sahibi olmasına olanak sağlayarak üretkenliğini ve yaratıcılığını harekete geçirmek,
3. Gençlerin gençlik merkezinde ve sosyal yaşamda kendi gücünü ve egemenliğini kullanmasına olanak sağlayarak üretkenliğini ve yaratıcılığını harekete geçirmek,
4. Gençlerin; çoğulcu, katılımcı demokratik gençlik merkezi yapısı içinde insanca yaşam ve gelişme koşullarını geliştirmek,
5. Gençlerin ve gençlik merkezinin gelişme düzeyini yükseltmek için duyulan gereksinimleri karşılama koşullarını oluşturmak,

6. Çoğulcu ve açık iletişim dinamiği içinde gençlerin, gençlik liderlerinin ve yöneticilerin sorun çözme yeteneğini geliştirerek gençlerin ve gençlik merkezlerinin yaşam kalitesini yükseltmek, özgür mutlu ve başarılı yaşam sürmesine yardımcı olmak.

ANLAYIŞ VE ÖLÇÜTLER

Gençlik merkezi ortamında, aktivite içinde ve aktivite dışında gençlerle yapılacak çalışmalarda ve kurulacak ilişkilerde demokratik değerlere ve ilkelere göre yaklaşımlar geliştirilmelidir. Genç merkezli bakmak, sorun odaklı yaklaşmak ve gencin gelişme perspektifini öne çıkarmak gerekir. Merkezde başlayan, aile ortamına yansıyan, arkadaş ortamını etkileyen ve kent ortamına yayılan aktiviteler ile gençlerin çağdaş insanlar olarak yetiştirilmesi, bilinçli kentliler olarak kent yaşamına katılımları ve nitelikli vatandaşlar olarak gelişmeleri sağlanabilir. Bunun için merkezlerde gerçekleştirilecek programlar, bir yönüyle sosyal eğitim olarak işlevsel olmalıdır.

Gençlerle iletişim kurmada ve onların sosyo-kültürel yaşama katılımlarını sağlamada temel alınması gereken kriterler ve önlemler şunlardır:

1. Gencin merkez yaşamına katkıda bulunmasına olanak sağlamak,
2. Merkez ortamında gençlerle açık iletişimi ve diyalogu geliştirmek,
3. Tüm gençler, liderler ve tüm personel için sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal aktivitelerle ilgili açık amaç ve hedefleri belirlemek, bu amaç ve hedefleri paylaşmak,
4. Aile ve toplum arasında etkili, yapıcı, yararlı, üretken ve gelişen güçlü bağlar kurmak,
5. Gençlik Merkezinin fiziksel koşullarını, alt yapısını ve çevresini geliştirmek, gençlerin yaşadığı sokak, mahalle ve kent ortamında yaşam biçimini geliştirecek olanakları hazırlamak,

6. Gençlerin ilgi, istek ve katılımlarıyla; Merkez ortamında aktivite içinde ve aktivite dışında uygulanmak üzere, içinde yaşanan çevreye ve kente açılan bilimsel, sosyal, kültürel, satsal ve sportif alanlarda kapsamlı bir aktivite programı hazırlamak,
7. Gençler ve tüm personel için insan ve toplum sağlığını geliştirme çalışmalarını organize etmek, bu çalışmalara gençlerin aktif katılımına sağlamak, çalışmaları merkez odağın dan yakın çevreye yaygınlaştırmak,
8. Gençlere her alanda ve konuda model olmak, olumlu örnekler sergilemek ve paylaşmak,
9. Gençlerin, merkezin, ailenin ve kentin gençlik çağına özgü konularda sorun çözme becerisini geliştirmek, rehberlik yapmak,
10. Madde bağımlılığı alanında koruyucu, önleyici, gerçekçi ve geçerli olabilecek bilimsel yaklaşım, politika, etik değerlere dayalı işlevsel çalışmalar yapmak,

---

YAKLAŞIM VE İLKELER

---

1. Gençlerin Merkez Yaşamına Katkıda Bulunmasına Olanak Sağlamak;

Gençlik merkezi yaşamına katkıda bulunmak her gencin hakkıdır. Anayasamız, Gençlik politikaları ve Türk Millî Eğitiminin temel Amaçları ve İlkeleri bu olanağın gençlere sağlanması konusunda temel dayanaktır. Ayrıca, Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesinin ilke ve standartları gençlerin merkez yaşamına katkıda bulunmasını öngörmektedir. Uluslararası Gençlik Yılında, 1985'de benimsenen ilkeler, gençlerin yetiştirilmesinde katılımı, gelişmeyi ve barışı öngörmektedir. Gençlik merkezinde demokrasiyi geliştirecek ve bir yaşam biçimine dönüşürecek katılım, gelişme ve barış ilkeleri günümüzde gençlik politikalarının özünü oluşturmaktadır.

Merkez yaşamına katkıda bulunmak, gençlerin sorumluluk sahibi bilinçli insanlar olarak yetişmesi-

ne yardımcı olur. Gençlerde sorumluluk geliştirmek sağlanan katkı ve katılım olanaklarına bağlıdır. Sorumluluk, özgüveni geliştirir. Sorumlu ve kendine güvenen genç, katılım olanakları arttıkça kişiliğini ve sosyal varlığını geliştirir. Gençlere katılma olanaklarını sunmak ve katılma koşullarını hazırlamak yaşayarak öğrenme ortamını geliştirir. Merkez yaşamına katılma koşulları genişleyen gençlerin demokratik değer, tutum ve davranışları benimseme ve uygulama eğilimlerini yükseltir. Bunun için yöneticilerin, liderlerin anne ve babaların gençlere olanak sağlamaları, katılımlarını aktif olarak teşvik etmeleri yararlıdır.

2. Merkez Ortamında Gençlerle Açık İletişimi ve Diyalogu Geliştirmek:

Gençlik eğitimi, insan ögesine dayanır. İnsan ilişkilerinin ve örgütsel ilişkilerin gelişme ve uygulanma düzeyi eğitimde etkililiği ve verimliliği etkiler. Açık iletişim ve diyalog eğitimde niteliğin gelişmesine olumlu bir altyapı oluşturur. Gençlerin kendi aralarında ve gençlerin liderlerle ve yöneticilerle olan ilişkilerinde açık iletişim en etkili iletişim yaklaşımıdır.

3. Merkezin Gerçekleştireceği Tüm Aktivitelerle İlgili Açık Amaç ve Hedefleri Gençlerle Birlikte Geliştirmek ve Paylaşmak :

Sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif aktiviteler gençlerin gelişimi içindir. Gençlerin yetişmesine yol gösterecek açık amaç ve hedefler saptanmadan aktivitelere yönelmek yanlıştır. Eğitimcilerce öngörülen açık amaç ve hedeflerin gençlerle birlikte geliştirilmesi ve paylaşılması her aktivite için gereklidir. Bu aktiviteler, gençlik merkezinin dünyasında yer alan liderler ve tüm personel için de gereklidir. Çalışanların iş doyumunu, mutluluğu ve kişisel gelişimleri gençlik aktiviteleri ortamında boyut kazanır. Merkez, kendi aktivitelerini aileye ve kente açarak ortak amaç ve hedefleri geniş bir düzeyde yaygınlaştırma ve benimsetme olanağını bulabilir. Gençlerin aktivitelerini aileye kente ve çevreye açan merkez, gençlerin yetişmesine ailenin ve toplumun desteğini sağlamada yeni olanaklar sağlayabilir.

4. Merkez - Aile ve Toplum Arasında Etkili, Yapıcı Yararlı, Üretken ve Gelişen Güçlü Bağlar Kurmak:

Her gençlik merkezi, bulunduğu toplumsal çevrenin gelişme odağıdır. Genci ve çevresini geliştiren merkez, kendisinden beklenen işlevleri gerçekleştirmiştir. İyi insan ve iyi vatandaş yetiştirmek için, merkezin aile ve toplumla işlevsel bağlara gereksinimi vardır. Karşılıklı etkileşim içinde gelişen bağlar, her yönden yetişmiş nitelikli insanların topluma kazandırılması açısından önemli bir köprüdür. Demokrasi kültürünü karşılıklı olarak yeşertecek bu köprü, gençlerin yetişmesi açısından çok yönlü destek mekanizmalarını harekete geçirir.

5. Gençlik Merkezinin Fiziksel Koşullarını, Alt Yapısını ve Çevresini Geliştirmek, Gençlerin Yaşadığı Sokak, Mahalle ve Kent Ortamında Yaşam Biçimini Geliştirecek Olanakları Hazırlamak ve Yönlendirmek:

Eğitim ve öğretim çalışmaları, eğitim yaklaşımına bağlı olduğu kadar eğitim için gerekli olanaklara ve koşullara da bağlıdır. Merkezin fiziksel koşulları ile alt yapısı eğitimin niteliğini belirler. Fiziksel koşullar ile alt yapı olanakları eğitim ve öğretimi destekleyici olmalıdır. Bina, araç-gereç gibi boyutları olan bu olanaklara yeni öğeler katmak gereklidir. Aktivite dışı zamanların değerlendirildiği mekanlar, merkez yaşamına yenilikler kazandıracak düzenlemeler olarak düşünülmeli; sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal aktivitelerin mekanlarını düzenleme anlayışı ve organizasyonu olarak ele alınmalıdır.

Merkezin çevresini geliştirmek düşüncesi, merkezin sosyal çevre ile olan karşılıklı etkileşimini etkilemeyi ve yönlendirmeyi içerir. Çevreden gelebilecek her türlü olumsuz etkilere karşı önlem almayı da gerektirir. Merkezin kendi çevresiyle olan etkileşiminin gençlerin sağlıklı yaşamalarını destekleyici, zararlı alışkanlıklara yönelmelerine ortam hazırlamayan ve merkezin çevresiyle ve gençleriyle gelişmesine fırsat sağlayan bir düzeyde olması sağlanmalıdır.

Gençler ailede ve okulda öğrendiklerini yaşadığı sokakta, mahallede ve kentte yeniden üretir ve çevreye yansıtır. Merkezin bu açıdan sorumluluğu ise yetiştirdiği gençlerin yaşam biçimini geliştirmek olmalıdır. Gençlerin yaşadıkları çevredeki değer, tutum ve davranışları, okulun ve ailenin etkisi ile yetiştirme düzeyi açısından bir göstergedir. Yetişen gençlerin kendi sokağında, mahallesinde ve kent yaşamındaki davranışlarının düzeyini yükseltmek merkezin, okulun, ve ailenin işbirliğini gerektirir. Düzeyli arkadaşlıklar içinde olmak, nitelikli insanlar olarak toplumsal yaşama katılmak ve olumlu modeller olarak çevreye açılmak bilinci gençlere kazandırılmalıdır.

6. Gençlerin İlgi, İstek ve Katılımıyla; Merkez Ortamında Aktivite İçinde ve Aktivite Dışında Uygulanmak Üzere, İçinde Yaşanılan Çevreye ve Kente Açılan Bilimsel, Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Alanlarda Kapsamlı Bir Aktivite Programı Hazırlamak;

Her merkez, faaliyet programını oluşturmak ve gerçekleştirmek için gençlerin yetişmesine çok yönlü katkıda bulunmak amacıyla kapsamlı bir aktivite programı geliştirmelidir. Aktif öğrenme yaklaşımı, gençlerin ilgi ve isteklerine göre, bu programa düzenli ve sistemli katılımını gerektirir.

Aktivite programı; gençlerin aktiviteler içinde gelişmesine olanak sağlar. Program ile gençlerin gelişimi arasında güçlü ve bilimsel bağlar kurulmalıdır. Gençlerin bilimsel formasyonunun gelişmesi merkezde yapacağı çalışmalarla olur. Bilimsel toplantıların organizasyonu ve organize edilenlere gençlerin katılımlarının sağlanması, gençlere bilimsel etkileşim ortamını hazırlar.

Aktivite programı; merkezin ve gencin yaşadığı çevreye ve kente açılmasına, çevresel olanaklardan yararlanmasına yardımcı olur. Merkez aktivite programı yoluyla gençlerin yakın çevresi ve kentle bütünleşmesine destek olur. Programlar; merkezin çevreye açılma penceresidir. Bilimsel, sosyal kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda gençlerle gerçekleş-

tirilecek olan programlar, merkezin toplumsal işlevini geliştirir. Çevrenin gelişmesine önderlik eden merkezin kimliği ve rolü gelişir.

Merkezin aktivite programı; gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine ortam hazırlar, gençlerin değer tutum ve davranışlarının gelişmesine etki yapar. Gençlerin ilgi ve eğilimlerinin ortaya çıkması, kendini gerçekleştirmesi, kişiliğinin gelişmesi ve benlik bilincinin oluşmasına katkıda bulunur. Gençlik Merkezi ortamında duygusal zekanın gelişmesi için aktiviteler büyük destek unsurudur.

7. İnsan ve Toplum Sağlığını Geliştirmede Merkez Odaklı Çalışmalar.

Gençlik merkezi; genç ve eğitimcileriyle bir bütündür. Her merkezi, kendi sosyal çevresi içinde bir güç odağı olarak görmek gerekir. Kendi içinde üretken, devingen ve aktif olan merkezin sosyal çevreye yayılarak, her alanda etkili olması beklenir. Merkezin çevre ile etkileşimi; toplumun ve insanın gelişmesini, çağdaşlaşmasını ve yaşam standartlarının yükseltilmesini hedeflemelidir.

Toplumun ve insanın sağlığı konusu yukarıda belirtilen yaklaşımla ele alınacak temel konulardır. Öncelikle, gençler ve tüm personel için toplum ve insan sağlığını geliştirici çalışmaların organize edilmesi sağlanmalıdır. Sağlık alanında koruyucu, önleyici, eğitici ve geliştirici organizasyonlar, gençlik merkezinin yaşam kalitesini yükseltir. Katılımcı modeller içinde gerçekleştirilecek etkinlikler; bilgi sağlayıcı, bilinçlendirici ve davranış değişikliği yaratan boyutlarda uygulanmalıdır. Yaratıcı ve geliştirici organizasyonlar merkezin ortak deneyimini ve birikimini güçlendirir.

Sağlıklı gençlik merkezleri yaratmanın gücü; merkezin çevreye açılmasına ve aile odaklı çalışmalara yönelmeye destek oluşturur. Çevrenin sağlıklı yaşam standartlarının oluşturulmasında yönlendirici olmak, merkezin ve genç insan kaynaklarının ortak sorumluluğudur. Her merkez kendi sosyal çevresine olumlu etkiler yapabilecek koruyucu ve önleyici

programlar üretmelidir. "**Merkezden-çevreye**" anlayışı içinde katılımcı yapıda gerçekleştirilecek etkinliklerin aktörü gençler olmalıdır.

8. Gençlere Her Alanda ve Her Konuda Model Olmak, Olumlu Örnekleri Sergilemek ve Paylaşmak:

Toplumsallaşma sürecinde bulunan gençler için modeller ve örnekler çok önemlidir. Gençlerin ideal seçtikleri; benzemek istedikleri; değer, tutum ve davranışlarını benimseyip taklit ettikleri modellerin merkez ve çevresi içinde oluşması önemlidir. Örnek kişilikler, örnek davranışlar ve örnek çalışmalar sergileyen yöneticileri ve liderleri genç her zaman değerlendirir. Genç yetişmesi için olumlu, yapıcı ve geliştirici örnekler sergilemek temel ilkedir. Unutulmamalıdır ki, genç olumsuzluğu da örnek alıp kendi yaşamında uygulayabilir.

Çağdaş toplumun nitelikli, demokrat genç bireylerinin yetiştirilmesinde olumlu örnekleri sergilemede her gençlik merkezinin bir stratejisi olmalıdır.

9. Sorun Çözme Becerisini Geliştirmek:

Yaşam; olumlu ve olumsuzluklarıyla bir bütündür. Güçlü ve başarılı yanlar kadar, güçsüz ve başarısız yanlar da yaşamın bir gerçeğidir. Yaşam süreci, yetişme ve gelişme çağındaki gençler için belirli gereksinimler ve sorunlar üretir. Gençlik merkezi; örgütsel olarak eğitim ve yönetim sürecinde aynı zamanda bu sorunların yansıma ve çözüm alanıdır. Merkez - aile ve genç ilişkileri, sorunlarıyla birlikte dinamik bir etkileşim sürecidir. İçinde yaşanan toplumun ve kentin devingenliği içinde sorunlar da vardır. Merkezler sorunların çözümünde nitelikli personel yoluyla rehberlik ve danışmanlık yapmalıdır.

Önemli olan, her aşamada ve her ortamda sorun çözme becerisinin geliştirilmesidir. Merkez yönetiminin ve liderlerin önderliğinde gelişecek etkileşimler içinde yapıcı ve geliştirici iletişim sürecinde, tüm tarafların sorun çözme yeteneğinin ve becerisinin geliştirilmesi temel hedef olmalıdır.

Gençlerin, merkezin, ailenin ve kentlin gençlik çağına özgü konularda sorun çözme kapasitesini geliştirmek temel strateji olmalıdır. Demokratik anlayışlarla, katılımcı süreçlerle ve çoğulcu etkileşim dinamiği içindeki sorun odaklı çalışmalar, tarafların deneyimlerini geliştirir. Sorunlar, geliştirme için bir fırsattır.

10.Madde Bağımlılığı Alanında; Koruyucu, Önleyici, Gerçekçi ve Geçerli Olabilecek Bilimsel Yaklaşım, Politika ve Etnik Değerlere Dayalı İşlevsel Çalışmalar Yapmak:

Birey olarak gençlerin, merkezdeki küçük topluluğun, ve merkezin sosyal çevresinin bağımlılık sorunundan uzak bir yaşam alanına kavuşturulması için yeni yaklaşımlarla işlevsel çalışmalara yönelmek gerekir. Gençlik politikalarının temel ilkeleri ve çalışmaların bütünlüğü çerçevesinde insan mer-

kezli, insanca yaşama ve gelişme fırsatlarının olduğu organizasyonlar öncelikli olmalıdır. Merkezin öncü rolünü üstlenerek, insanın ve toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesini temel alan sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal aktivitelere yönelmek gerekir. Madde Bağımlılığı ile mücadele için hazırlanan ulusal politika ve strateji belgesi ile ulusal eylem planı çerçevesinde programlar geliştirilmelidir.

Proje geliştirme ve uygulama anlayışı ile gençlerin katılımcı bir biçimde sorumluluk alacağı proje çalışmalarına öncelik verilmelidir. Proje geliştirme ve uygulamada gençler aktif biçimde rol almalıdır. Merkezdən sosyal çevreye yayılan projeler yoluyla, yenilikçi yaklaşım ve anlayışların denenmesine zemin yaratılmalıdır. Gençlik merkezinin destekleyici rolü, genci, kendi gelişmesinde etkili olacağı ortamı oluşturmaya yöneltmelidir. Gençler; merkezde ve çevrede araştırmacı, yapıcı ve geliştirici bir vizyonu ve misyonu üstlenebilmelidir.